

На хвилях Нобеля

На батьківщину Нобельської премії варто їхати по добірний гумор, єдине, про що просять туристів, — не смітити

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО
Київ—Нобель (Рівненська область)

Вперше напис «Нобель—Рівне» я побачила років з п'ятнадцять тому в рідній Дубровиці на вікні мікроавтобуса, коли регулярні сполучення між населеними пунктами перейшли в руки приватників і з'явилося багато додаткових маршрутів. Якраз у цей час преса жваво обговорювала чергових лауреатів славнозвісної Нобелівської премії, а ще з'явилася інформація, що один із попередніх нобелянтів, французький фізик Григорій Харпак, народився саме в Дубровиці, яка тоді була під Польщею. Тому звістка про те, що у нас, на Поліссі, в сусідньому Зарічненському районі, є свій Нобель, заінтригувала. Пізніше з'ясувалося, що так називається одне з найбільших поліських озер, а ще — село, яке розташоване на півострові... просто посеред озера. Весь цей час було нестримне бажання побувати в тих краях, поспілкуватися з «тезками» винахідника динаміту. Однак лише цього року задум вдалося реалізувати.

«Вдаримо гумором по бездоріжжю»

До Нобля (саме так, як з'ясувалося, називають село й озеро місцеві мешканці, причому — з наголосом на останньому складі) мене запросив віце-президент «Рівненського земляцтва» Василь Яніцький, уродженець Зарічного, який віз делегацію почесних гостей на Всеукраїнський фестиваль гумору і сатири «Лауреат Нобельської премії» (а також — спеціальні грамоти і грошові премії відданим шанувальникам гумору, які побували на фестивалі більше трьох разів, а також туристичний намет та м'ячі — для пропаганди туризму в районі). У машині зібралася добірна компанія: народний артист України Анатолій Паламаренко з дружиною, письменник Євген Дудар, головний редактор журналу «Перець» Михайло Прудник, редактор журналу «Малютко» та дитяча письменниця Оксана Кротюк. Анатолій Несторович та Євген Михайлович уже не вперше були на фестивалі, тож дорога перемережувалася жартами, письменницькими байками та просто цікавими бualanнями.

Однак потрапити до Нобля виявилось справою непростю. На півдорозі від Зарічного до села асфальтну дорогу змінила бруківка, яку тут називають соше (видозмінене від шосе). Прокладена ще за радянських часів між поліських боліт, вона колись була чи не єдиним зв'язком із цивілізацією, а нині перетворилася на справжнє випробування для водіїв та їхніх авто. Не дивно, що дорога була майже порожньою — подекуди ми обганяли запряжені кіньми підводи, що досі в поліській глибинці лишаються актуальним сільськогосподарським транспортом, та ближче до Нобля попереду з'явилось кілька авто таких же відчайдухів, які, попри все, поспішали на фестиваль. А за вікнами пропливали зігнуті спини селян — користуючись гарною погодою, люди копали картоплю, що в цих краях лишається головним продовольчим резервом і гарантією щедрого столу до весни.

«П'ять годин сміху людям на втіху»

Узагалі Нобель є одним із найстаріших населених пунктів Зарічненщини. Вперше село згадується в Літописі Руському ще під 1158-м роком. Інша літописна згадка датується 1262 роком, коли на березі озера відбулася битва між дружиною Волинського князя Василья та ятвягами. Правда, назива-

Краса, яка зачаровує. Озеро Нобель.

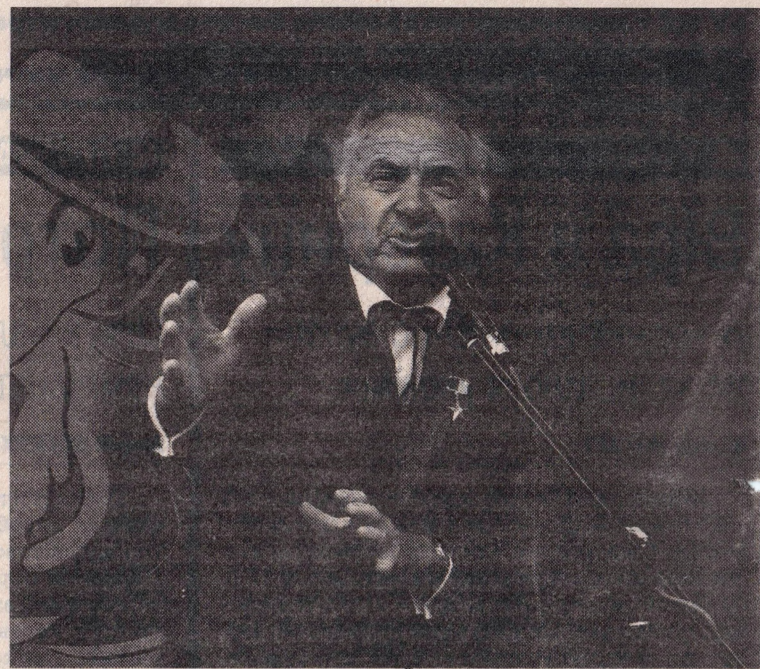
лося селище й озеро в літописі не Нобель, а Небель (про походження цієї назви в краєзнавців поки що немає єдиної думки). У XV—XVII ст. поселення мало статус містечка і було своєрідним духовним центром — тут діяв православний монастир, а також було аж сім церков, щоб поліщуки могли молитися щодня в іншому храмі. А на початку XX століття тут народився відомий білоруський поет Сергій Граховський, якого тут дуже шанують.

Своєрідною візиткою краю став і фестиваль «Лауреат Нобельської премії», який наступного року відзначатиме десятиріччя. З'явився він з легкої руки письменника й літературознавця Григорія Штона та місцевого гумориста Романа Демчука, які зрозуміли, що просто гріх знехтувати такою колоритною назвою. За основу було взято всі атрибути шведського прототипу: лауреатам вручали диплом, медаль та грошову відзнаку. А от «наповнення» було суто українське, козацьке: згідно з положенням, нагороджені мають свої права та обов'язки, серед яких — право на коло пошани навколо озера Нобель (загалом — 13 км), встановлення власного погруддя з глини тощо, а головне — «з іншими лауреатами позачергово мріяти про отримання міжнародної Нобелівської премії». Грошова премія вручається в полотняних торбах «дрібною монетою», а медалі мають замочуватися в кувлі з нобельською водою (або

чимось іншим). До речі, Нобельську премію, згідно з положенням, можна отримати вдруге лише посмертно.

Фестиваль — це те, що нобляни намагаються не пропускати за жодних обставин, добираючись — хто на авто, хто пішки, а хто кіньми. Природний амфітеатр на березі озера був заповнений вщерть, серед глядачів було багато туристів, які відпочивали неподалік. І «п'ять годин сміху людям на втіху», як було зазначено на фестивальному банері, як і сільська спартакіада, додали людям настрою. Гідну компанію корифеям гумору з Києва склали і ляхлар Олександр Царук із Хмельницького зі своїм «Дідом Миколою, що живе біля школи», клеванець Ростислав Солоневський, сам «батько» фестивалю, Роман Демчук, який сипав анекдотами, як конфетансьє.

Та й цьогорічні лауреати — Михайло Степанюк із села Зоря що на Рівненщині, дует «Язикати хвеськи» з Полтавщини, «Семидубські молодички» із Дубнівщини та дует «Сімейний підряд» зі Здолбунова не пасли задніх. Наймолодша учасниця дійства — восьмирічна Ангеліна Пашко з Кузнецовська — отримала «благословення» від Анатолія Паламаренка та подяку від популярного дитячого журналу «Малютко». А Василь Яніцький, вітаючи земляків, пообіцяв і надалі підтримувати цей фестиваль і зробити все можливе, щоб слава Нобеля, як

Анатолій Паламаренко, як завжди, неперевершений.

ласті. Серед туристичних маршрутів «Кукушки» є й один, який пролягає до Нобля через села Острівськ, Локниця, Морочне.

Тут би прокласти зручну дорогу, розбудувати інфраструктуру, зробити гарну рекламу, привабити людей! Однак... «Ми робимо все, що в наших силах, але зробити за рік-за два цю дорогу ми своїм коштом не зможемо — пояснює голова Зарічненської райдержадміністрації Надія Федюшко. — Це має бути державна програма». Можливо, вдасться вирішити проблему в рамках проекту створення Національного природного парку «Нобельський», який практично готовий до реалізації.

Хоча є в цієї медалі й інший бік. Місцеві жителі побоюються перетворення місцевих лісів на сміттєзвалища, чим, чого гріх таїти, зловживають деякі горетристи. «Від зеленого туризму ми для села не маємо нічого, крім сміття, — каже сільський голова Валентина Тишлакович. — Люди ж різні приїжджають — хто прибере за собою, а хто й таке залишить, що глянути страшно. Поки що ми встигаємо прибирати, а якщо наплив туристів збільшиться, не знаю, як справлятимемося». Побоюються місцеві й того, що статус Національного парку позбавить їх можливості вільно рибалити, випасати худобу, збирати гриби та ягоди — того, без чого поліщуки не уявляють свого існування.

Проте потік тих, хто готовий витримати випробування і бруківкою, і комарами, щоб змінити блага цивілізації на романтику зоряного неба, щедрої риболовлі, чистого повітря і первозданної тиші, щороку зростає. Як і слава Нобля, що передається із вуст в уста — все ж таки, тезки Альфреда Нобеля роблять йому непогану рекламу. І вірилося, що ще не раз покличуть до себе ці краї — і на наступний фестиваль, і просто так, на природу. І що спілкування сучасних гомо сапієнс з природою буде все ж таки цивілізованим і корисним для всіх.

«Поки що за туристами ми встигасмо прибирати»

Єдине, про що можна було б пошкодувати в Ноблі — так це брак широкої реклами і самого фестивалю, і регіону як рекреаційної зони. А перспективи тут справді чималі: поряд із Ноблем є унікальне лісове Засвітське озеро з цілющою гліцериновою водою. А за кілька десятків кілометрів від села проходить «Кукушка» — найдовша в Європі (106 км) вузькоколійка «Антонівка-Зарічне», яка увійшла до рейтингу «Сім чудес Рівненщини» і є частиною програми пропаганди розвитку зеленого туризму в об-

